

Notícies de l'Institut Botànic de Barcelona

T. PRUNERA & N. IBÁÑEZ

Institut Botànic de Barcelona (IBB-CSIC-ICUB), Psg. del Migdia s/n., E-08038 Barcelona, Spain

E-mail: nibanez@ibb.csic.es

Actuacions per a la conservació i divulgació dels fons documentals de l'Arxiu Històric de l'Institut Botànic de Barcelona

El fons documental de l'Arxiu Històric de l'Institut Botànic de Barcelona es compon de documents públics produïts o rebuts pels botànics en el decurs de les seves activitats dutes a terme a través dels organismes: Junta Municipal de Ciències Naturals de Barcelona (1906-1935) i Institut Botànic de Barcelona (1935-1994). Aquests documents apleguen els fons Pius Font i Quer (1888-1964), Antoni de Bolòs Vayreda (1940-1964) i Oriol de Bolòs Capdevila (1964-1984). Existeix un altra part del fons que correspon a documents personals dels botànics: Ramon Masferrer Arquimbau (1850-1884), Frederic Trèmols Borrell (1831-1900), Estanislau Vayreda Vila (1848-1901), Ramon de Bolòs Saderra (1852-1914), Joan Cadevall Diars (1846-1921), José Cuatrecasas Arumí (1903-1996) i Carlos Pau Español (1857-1937), estretament vinculats a la creació d'aquests organismes naturalistes i amb la formació de les col·leccions d'herbari que actualment es custodien a l'Institut Botànic.

De 2009 fins l'actualitat la tècnica d'arxius Trinitat Prunera ha efectuat, en diferents fases de treball, la identificació de tots el fons i específicament les tasques de descripció, catalogació i divulgació dels fons personals dels botànics J. Cadevall i J. Cuatrecasas. Els instruments utilitzats per al tractament d'arxiu han estat el Quadre de Classificació Uniforme de documents de l'Ajuntament de Barcelona; la Norma

de Descripció Arxivística de la Generalitat de Catalunya (NODAC); i el programa Aleph de catalogació d'arxius de CSIC, a través del qual són ja consultables els registres en línia.

El fons personal J. Cadevall va ser cedit per la seva vídua el 1920 a la Junta Municipal de Ciències Naturals de Barcelona, organisme del qual el botànic va ser membre de 1905-1910. Dels documents d'en J. Cadevall en destaca el volum important de correspondència mantinguda amb els botànics P. Font i Quer –es conserven les cartes entrecruades– i C. Pau, on debaten i comparteixen moltes de les determinacions d'espècies de flora de la compilació que va emprendre: "Flora de Catalunya". Aquesta obra, de la qual es conserven els manuscrits en la seva totalitat (Fig. 1), va ser iniciada per J. Cadevall de 1905 i 1919 i finalitzada per P. Font Quer i W. Rothmaler entre 1919 i 1937. Les cuartilles d'aquests manuscrits van ser trobats de forma religada (7 lligalls de J. Cadevall i 16 de P. Font Quer) identificats i ordenats per famílies, numerats i en molt bon estat de conservació. No menys important, per nombre i contingut, és el conjunt epistolar de J. Cadevall amb altres botànics i recol·lectors: Étienne Marcelin Granié-Blanc (Germà Sennen), Adeodat Marcet, Conrad Pujol, Joaquim Codina, Manuel Llenas i correspondència amb institucions botàniques nacionals i internacionals. El volum total d'unitats documentals del fons J. Cadevall és de 5 caixes: 63 unitats documentals simples, 83 unitats documentals compostes, 1.892 fitxes descriptives del seu herbari, 400 fitxes de bolets i etimologies de tàxons i 7 lligalls (1.236 cuartilles) de l'obra "Flora de Catalunya".

Figura 1. Detall dels manuscrits originals de la “Flora de Catalunya” i de la “Caricologia Catalana” de Joan Cadevall, descoberts a l’arxiu de l’Institut Botànic de Barcelona.

Els documents de J. Cuatrecasas il·lustren la seva primera època d’estudis botànics com a col·laborador de P. Font Quer al Museu de Ciències Naturals de Barcelona i professor de la Universitat de Barcelona (1924-1930) i com a investigador i professor de botànica descriptiva de la *Facultad de Farmacia de Madrid* (1931-1939): llibretes i diaris d’excursions botàniques per zones d’Espanya i estudis de botànica i fitogeografia. Pel moment històric que va representar és també important la documentació administrativa com a responsable del *Jardín Botánico de Madrid* (1937-1938) i per l’exclusivitat temàtica i de contingut que representen, són especialment valuosos els estudis sobre flora de Colòmbia que J. Cuatrecasas va dur a terme com a investigador i professor de la *Universidad Nacional de Bogotá* i *Facultad de Agronomía del Valle*, Cali (Colòmbia, 1939-1945),

d’entre els quals, el catàleg de les exploracions per zones amazòniques “*Plantae Colombianae*” i documents originals dels estudis d’espècies de *Theobroma* i de la família *Compositae*.

El fons documental Cuatrecasas ocupa un volum de 12 caixes: 86 unitats documentals simples i 106 unitats documentals compostes, a part de la seva extensa col·lecció fotogràfica. Junt amb la seva biblioteca, va ser cedit pel botànic a l’Institut Botànic de Barcelona el 1994. La resta de l’arxiu de J. Cuatrecasas es conserva al *Real Jardín Botánico de Madrid* i a la *Smithsonian Institution* de Washington (EUA).

En l’actualitat s’estan preparant els inventaris d’aquests fons personals per facilitar-ne la consulta a través del Programa Aleph i properament es podran trobar a la pàgina web de l’Institut Botànic de Barcelona (www.ibb.bcn-csic.es).